

Matusiak, Józef

Pruszkowscy policjanci - ofiary NKWD

Przegląd Pruszkowski nr 1, 13-17

2011

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Pruszkowscy policjanci – ofiary NKWD

(...) – 5 marca 1940 roku Stalin i członkowie Biura Politycznego Komitetu Centralnego Wszechzwiązkowej Komunistycznej Partii podpisali wniosek o rozstrzelaniu 25 700 obywateli Rzeczypospolitej więzionych we wspomnianych obozach (w Starobielsku – kadra oficerska i obrońcy Lwowa – 4000, w Kozielsku – oficerowie WP – 4500, w Ostaszkowie, na wyspie jeziora Seliger – głównie funkcjonariusze Policji Państwowej, żołnierzy Korpusu Pogranicza, Straży Więziennej i Granicznej – około 6300).

Prawdę o zbrodni zwanej katyńską ujawniono po raz pierwszy 11 kwietnia 1943 roku w niemieckim komunikacie radiowym. Sowietci odrzucili stanowczo to oskarżenie, obarczając jednocześnie winą za ten mord samych Niemców.

Jeńców z Kozielska rozstrzelano i pochowano w lesie katyńskim, ze Starobielska w Charkowie, a pogrzebano w rejonie Piatichatki, z Ostaszkowa w Kalininie (dzisiaj Twer) – pochowano w Miednoje.

Jak zapewne wiadomo Czytelnikom, w kościele św. Kazimierza w Pruszkowie, znajduje się tablica epitafijna z 24 nazwiskami z listy katyńskiej, z których tylko kilka nazwisk, mogę potwierdzić, wywodzi się z Pruszkowa. Moje dotychczasowe ustalenia pozwalają na sformułowanie listy pruszkowskich policjantów z 1939 roku zamordowanych na Wschodzie, a pochowanych w Miednoje i innym miejscu na Ukrainie. Listę dwunastu nazwisk pruszkowskich policjantów z ich krótkimi biografiami publikuję poniżej w załączniku. Na liście tej znajdują się nazwiska nie występujące na tablicy epitafijnej w kościele św. Kazimierza.

Jak mi wiadomo z publikacji prasowych, na dziedzińcu Komeny Głównej Policji w Warszawie znajduje się pomnik „Poległym Po-

licjantom – Rzeczpospolita Polska”, którym w ten sposób oddano hołd.

Ogółem NKWD wiosną 1940 roku zamordowało ponad 6300 polskich policjantów.

Pomnik Katyński w mieście Czeladzi, powiecie będzińskim, zawiera tablicę z 21 nazwiskami policjantów z miejscowego Komisariatu, zamordowanych w Miednoje.

Pruszków powinien również pamiętać o swych stróżach porządku publicznego, policjantach z 1939 roku, którzy zginęli wiosną 1940 roku. Władze miasta i powiatu zachęcam do rozważenia możliwości ufundowania głazu z tablicą zawierającą nazwiska rozstrzelanych funkcjonariuszy policji. Przed obecną Komendą Powiatową Policji w Pruszkowie jest miejsce na głaz z tablicą, jak też odpowiednie miejsce na tablicę znajduje się na ścianie tejże Komendy.

Czytelników posiadających informacje o pruszkowskich policjantach 1939 roku z listy katyńskiej proszę o kontakt z Redakcją.

A oto lista Pruszkowian, funkcjonariuszy Policji Państwowej, zamordowanych przez NKWD wiosną 1940 roku, spoczywających na Polskim Cmentarzu Wojennym w Miednoje lub w innym miejscu.

1. Komisarz PP Antoni Bąk, syn Franciszka i Marianny urodzony w 1889 roku w Pruszkowie. W Wojsku Polskim od 24 XI. 1919 r. do 6. XI 1920 r., w policji od 18 grudnia 1920 r. We wrześniu 1939 roku kierownik Wydziału Śledczego w Brześciu nad Bugiem.
2. Posterunkowy PP Roman Frąckiewicz, syn Piotra i Marianny urodziny 13 lutego 1904 r. w Wielkiej Wsi. W policji od 1922 r. pełnił służbę w powiecie warszawskim na Posterunku w Ząbkach, Markach i Pruszkowie. Wrzesień zastał go w KWPP w Warszawie.
3. Przewodnik PP Władysław Herman, syn Wojciecha i Zofii z Jarmożyńskich, urodzony 14 maja 1897 roku w Warszawie. Uczest-

- nik wojny 1920 roku. W policji od 1923 roku. W 1938 roku służbę pełnił w Pruszkowie, we wrześniu 1939 roku w XXIII Komisariacie m. st. Warszawy.
4. Starszy posterunkowy PP Jan Jene, syn Sylwestra, urodzony we Włodawie. W policji od 1919 roku. We wrześniu 1939 roku pełnił służbę na posterunku w Pruszkowie.
 5. Starszy przodownik PP Stefan Kaliski, syn Tomasza i Antoniny, urodzony 2 września 1902 roku w Książenicach. W wojsku Polskim służył w latach 1920 – 1926. Następnie służył w policji między innymi w Komisariacie w Pruszkowie, we wrześniu 1939 roku na Posterunku w Brwinowie.
 6. Posterunkowy PP Wacław Kołaczewski, syn Juliana i Katarzyny, urodzony w 1906 roku w Opatowie. W policji od 1932 roku. We wrześniu w 1939 roku pełnił służbę na posterunku w Pruszkowie.
 7. Starszy przodownik PP Stefan Kostrzewa vel Kostrzewski, syn Stanisława i Wiktorii, urodzony 16 lipca 1892 roku w Łodzi. W policji pracował od 1919 roku – we wrześniu 1939 roku pełnił służbę na Posterunku w Pruszkowie. Zmobilizowany wyruszył na front walki z Niemcami. Żona otrzymała list z Ostaszkowa z datą 21 listopada 1939 rok. Syn Zygmunt Kostrzewski zmarły w latach dziewięćdziesiątych, był członkiem Gdańskiej Rodziny Katyńskiej.
 8. Posterunkowy PP Jan Kowalczyk, syn Jana i Magdaleny urodzony 25 maja 1908 roku w Zawierciu. W policji od 1933 roku. We wrześniu 1939 roku pełni służbę na Posterunku w Pruszkowie.
 9. Posterunkowy PP Stanisław Kuczyński, syn Antoniego i Stanisławy z Kowalczyków, urodzony 18 marca 1908 roku w Żyrardowie. We wrześniu 1939 roku pełnił służbę na Posterunku w Pruszkowie.
 10. Posterunkowy PP Ryszard Mączyński, syn Jana, urodzony w 1911 roku w Winkowcach. We wrześniu 1939 roku pełnił służbę na posterunku w Pruszkowie.
 11. Podkomisarz PP Jan Nowicki, syn Jakuba i Elżbiety, urodził się 23 czerwca 1893 roku w Pruszkowie. Kierownik I Komisariatu w Równem. Aresztowany 18 września 1939 roku w komisariacie przez NKWD obwodu rówieńskiego, wywieziony do więzienia

w Kijowie, gdzie został wraz z innymi zamordowany. Pochowany na Ukrainie.

12. Starszy posterunkowy PP Mieczysław Regulski, syn Józefa i Józefy urodzony 1 czerwca 1899 roku w Żbikowie (Pruszków). W Policji od 1923 roku. We wrześniu 1939 roku służył na Posterunku w Ożarowie, w powiecie warszawskim.

Dalsze działania niestrudzonego pana Józefa doprowadziły do zdobycia danych jeszcze o dwóch policjantach związanych z Pruszkowem, zamordowanych na „niehumanitarnej ziemi”.

Cytuję jego drugi artykuł, dotyczący policjantów, wydany w „Głosie Pruszkowa” nr 02/2009:

... Historycy oceniają, że wśród ofiar represji sowieckich było co najmniej 12 tysięcy polskich policjantów. Jak dotychczas nie odnaleziono grobów około 7 tysięcy. Należy dodać, że cała policja z chwilą wybuchu wojny liczyła 30 tysięcy funkcjonariuszy.

Oficerów Wojska Polskiego i innych przetrzymywano w obozach w Kazielsku i Starobielsku, a policjantów w Ostaszku. Jeńców z tego drugiego obozu w ilości 6311 osób zamordowali w Twerze (Kalininie) między 4 kwietnia a 19 maja 1940 r. Ich prochy spoczywają na Cmentarzu Wojennym w Miednoje.

W wyniku moich dociekań na podstawie dostępnej literatury przedmiotu ustaliłem nazwiska pruszkowskich policjantów rozstrzelanych w Twerze i jednego na Ukrainie. W ten sposób powstała lista z dwunastoma nazwiskami, którą opublikowałem w „Głosie Pruszkowa” w lutym 2008 r.

W wyniku moich dalszych badań odnalazłem dwóch policjantów wywodzących się z Posterunku Policji z Raszyń 9 o czym na końcu artykułu). Tym samym ustaliłem listę funkcjonariuszy Policji Państwowej zamordowanych na Wschodzie, a związanych z obecnym terytorium Powiatu Pruszkowskiego.

We wspomnianym artykule zasugerowałem władzom miasta i powiatu upamiętnienie zamordowanych policjantów odpowiednią

tablicą lub głazem. W tej sprawie przeprowadziłem również rozmowę ze starostą panią Elżbietą Smolińską. Stwierdziła, że mój pomysł zasługuje na realizację. Uważam osobiście, że właściwym momentem odsłonięcia tablicy byłaby siedemdziesiąta rocznica zbrodni kałyńskiej, przypadająca w kwietniu 2010 roku.

... Po opublikowaniu poprzedniego artykułu z listą rozstrzelanych policjantów podjąłem starania o nawiązanie kontaktu z ich krewnymi, a szczególnie z dziećmi. Z pewną satysfakcją odnotowuję, że na czternaście nazwisk odnalazłem rodziny dziewięciu policjantów. Tylko córka jednego z nich mieszka w Pruszkowie. Z pozostałych rodzin bliscy zamieszkują w Warszawie, Gdańsku, Berlinku i Zalesiu Górnym.

W dalszym ciągu poszukuję krewnych policjantów z listy zamieszczonej w „Głosie Pruszkowa” nr 2/2008, a mianowicie: Antoniego Bąka, Jana Jene, Stanisława Kuczyńskiego, Ryszarda Mączyńskiego, i Mieczysława Regulskiego.

Oto uzupełniający wykaz funkcjonariuszy z Komisariatu Policji Państwowej w Raszynie z ich krótkimi życiorysami i nadanymi kolejnymi numerami.

13. Przodownik PP Leon Tombak, syn Ferdynanda i Marianny z Redigerów, urodzony 7 kwietnia 1895 roku w Warszawie. We wrześniu 1939 roku komendant Posterunku PP w Raszynie. W 1925 roku w Pruszkowie zawarł związek małżeński z Marianną Peszkowską. Mieszkał w Raszynie.
14. Posterunkowy PP Feliks Zalewski, syn Jana i Leonory urodzony 13 września 1900 roku w Pomiechówku. W policji pełnił służbę od 1922 roku. We wrześniu 1939 roku na posterunku w Raszynie.

Policjanci z Raszyna we wrześniu 1939 roku zostali skierowani na wschodnie tereny Polski, skąd po 17 września znaleźli się w grupie internowanych i osadzonych w więzieniu NKWD w Ostaszkanie. Wiosną 1940 roku byli w ponad 6-tysięcznej grupie policjantów rozstrzelanych w Twerze. Ich groby znajdują się na polskim cmentarzu Wojennym w Miednoje.